

İKİLEMELER

Anlamı güçlendirmek amacıyla aynı kelimenin, yakın anlamlı kelimelerin veya zıt anlamlı kelimelerin tekrarıyla oluşan sözcük grubuna ikileme denir.

İkilemeler şu şekillerde oluşturulur:

Aynı Sözcüğün Tekrarlanmasıyla Oluşan İkilemeler:

» koşa koşa, ağır ağır, iri iri...

Eş Anlamlı Sözcüklerden Oluşan İkilemeler:

» akıllı uslu, ses seda, güçlü kuvvetli, kılık kıyafet...

Zıt Anlamlı Sözcüklerden Oluşan İkilemeler:

» ileri geri, az çok, er geç, bata çıka, büyük küçük...

Biri Anlamlı, Diğeri Anlamsız Sözcükten Oluşan İkilemeler:

» eski püskü, eğri büğrü, yarım yamalak, çer çöp...

Her İkisi de Anlamsız Sözcükten Oluşan İkilemeler:

» ıvır zıvır, eften püften, mırın kırın...

Yansımaların Tekrarıyla Oluşan İkilemeler:

» çat pat, kıs kıs, şırıl şırıl, patır kütür, horul horul...

İsim Tamlaması Şeklindeki İkilemeler:

» suyunun suyu, güzeller güzeli...

Hâl (Durum) Eki Alarak Oluşan İkilemeler:

» baş başa, baştan başa, biz bize, dişe diş, günden güne...

M Harfi Eklenerek Oluşturulan İkilemeler:

» Ev mev, şaka maka, para mara, kitap mitap, ders mers, iş miş...

NOT: İkilemelerle tekrarlar birbirinden farklıdır. Tekrarlarda araya virgül girer; fakat ikilemelerin arasına hiçbir noktalama işareti girmez.

Akşam, akşam, yine akşam... (Tekrar)

Akşam akşam nereden çıktı bu maç. (İkileme)

İKİLEMELER ALIŞTIRMA

Aşağıdaki cümlelerde yer alan ikilemelerin nasıl oluşturulduğunu altlarına yazınız.

Zavallı kadın, kara kara düşünüyordu.

[.....]

Sen de onu az çok tanırsın.

[.....]

Abuk sabuk konuşmalarınızı dinlemek istemiyorum.

[.....]

Çocuklar burada akıllı uslu oynadılar.

[.....]

Çok fazla abur cubur yememelisiniz.

[.....]

Çocuklar, içeride güzel güzel onunuyorlar.

[.....]

Üzerinde eski püskü bir ceket vardı.

[.....]

Kadının yanına usul usul yaklaştı.

[.....]

Tahtaya eğri büğrü bir şekil çizdi.

[.....]

Yanıma eciş bücüş bir kız yaklaştı.

[.....]

Sarhoş adam, masada dertli dertli konuşuyordu.

[.....]

Dün gece olanları yarım yamalak anlattı.

[.....]

Lütfen sen de yalan yanlış konuşma.

[.....]

Doğru dürüst bir iş bulunca evlenecekmiş.

[.....]

ETKİNLİK:

Aşağıdaki ikileme gruplarında aynı yolla oluşturulanları işaretleyiniz.

- [] Seninle iyi kötü günlerimiz oldu.
[] Eş dost bu düğüne katılacakmış.
[] Hayatta inişli çıkışlı yollar mutlaka olur.
[] Bu ufak tefek adam kaldırmış yükleri.
- [] Bütün gün abur cubur atıştırmaktan neredeyse 100 kilo oldu.
[] İş görüşmesine giderken kılık kıyafetine biraz çeki düzen ver.
[] Onunla aşağı yukarı on yıldır tanışıyoruz.
[] Bana doğru dürüst bir cevap vermedin ki.

- [] Bundan aşağı yukarı 10 sene evvel buraya gelmiştim.
[] İğneyle dikiş yapayım derken parmaklarımı delik deşik ettim.
[] Gelirken Ona da teklif ettik ama mırın kırın yapınca almadan geldik.
[] Şükür olsun iyi kötü bir işimiz var.

- [] Bu merdivenlerden yavaş yavaş çıkmalıyız.
[] Bu kötü yatakta horul horul uyudu.
[] Hastalanınca eş dost hepsi başına toplandı.
[] Evin yanındaki dere şırıl şırıl akıyordu.

- [] Ufak tefek bir kedi, koca köpeğe kafa tutuyordu.
[] Okulda abur cubur yememeye dikkat etmelisiniz.
[] Öğle yemeğini ıvır zıvırla geçiştirince erkenden karnım acıktı.
[] Bu işleri er geç sonuca ulaştıracağınıza inanıyorum.

TEST:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki ikileme cümleye "zorlukla" anlamı katmıştır?

- A) Gece gündüz demeden çalışıyordu.
B) Çamurlara bata çıka yürüdük.
C) Yaptığı yanlış er geç anlayacak.
D) Bu işte onun da az çok payı var.

- I. Benden aldığı borcu bölük pörçük geri verdi.
II. Aradığını bulamayınca evin altını üstüne getirdi.
III. Evin ufak tefek giderleri olacak tabi ki.
IV. Yazılarımı derli toplu bir kitap haline getirdim.
V. Büyük küçük herkesin yardımına ihtiyacımız var.

2. Yukarıdaki numaralanmış cümlelerde kullanılan ikilemelerden hangi ikisi, cümleye kattığı anlam bakımından birbirine zıttır?

- A) I. ve III. B) II. ve III. C) I. ve IV. D) II. ve V.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki ikileme "en fazla" anlamına gelecek şekilde kullanılmıştır?

- A) Kendini güzel mi güzel bir kıza kaptırmıştı.
B) Döne dolaşa yine başımıza kaldı bu iş.
C) Pazardan ucuz ucuz şeyleri alıp gelmişti.
D) Bu cihaz çok çok yüz lira eder.

4. Aşağıdakilerin hangisinde ikilemeyi oluşturan sözcüklerin tek başına bir anlamı yoktur?

- A) Kamp ateşi için kısa kısa odunlar toplamıştık.
B) Emrinizdeki bu ekip harıl harıl çalışacaktır.
C) Arabamız yokuşu ağır ağır çıkıyordu.
D) Bu çalışmada tüm dosyaları ayrı ayrı ele alacağız.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme cümleye "fazla özenmeden" anlamı katmıştır?

- A) Eften püften sorunlarla kapıma gelme bir daha.
B) Saçma sapan şakalar yapmaktan zevk alan biridir.
C) Odandaki ıvır zıvır şeyleri ortadan kaldırmalısın.
D) Kitabı yarım yamalak piyasaya sürmüş.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme anlamsal kuruluşu bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Mustafa'yla aramızda ayrı gayrı yoktur bizim.
B) Senin üzerinde az çok bizim de emeğimiz var.
C) Birileri onun hakkında ileri geri konuşuyormuş.
D) Er geç sen de benim haklı olduğumu anlayacaksın.